

בקצרה, ובצירוף קטעים לדוגמה, כליכולם שירים „אמיתיים“, „הצהרתיים“ — כפי התארים האהובים עליך — וכך הוא, כמר עוליימים במדינת-ישראל — ולא עוד בן, גם השיר „באבייאר“ עצמו; ולא עוד אלא שגם מידת הנאיביות אשר בשירים יש בה כדי להכות בתמהון, לא אחת, קורא האמון על ערכים שיריים אחרים. הגוה, למשל:

...כל בן-זמיר יבין רעהו / שפתם אחת בכל אתר. / שיר-מזמורם תואם, עדין הוא / בסילוליו הגלפבים, / ואנו, בני אדם — כלום דיין הוא / שאיש רעהו לא נבין?!

(עמ' 28)

ועוד בית-רשאת בשורות הללו, האפייניות, שבהן הוא חותם פואימה גדולה שלו בשם „מאיין אתם?“ (1958):

וצר לי, ואני עצב, וזעמי גובר עד שיא, עת בשם „רוסי“ מי יתרברב ברוע שאינו רוסי.

(עמ' 35)

גילויים שיריים מעין אלה ברי שעדיין לא משו מתוכם כלל לא השפעתו החודרת, הממצעת של „המהלך הישן“ במסטר הסובי ייטי אף לא השראתה של „המסורת הרוסית הגדולה“, אם בכל-זאת נפעמים אנו נכחם — לא פחות, כפי הנראה, מאשר חוגים רחבים ברוסיה המועצתית גופה — יש בכך כמה וכמה טעמים; אולי לא אחרון בהם הוא זה שיוגה תמה זו אשר יבטושנקו שמה, היא ועלה-הזית אשר בטיה, יכולים להידמות לנו בנושאי בשורה מסוימת, בשורת „סוף-המ-בול“, בשורה של שיבה גלויה, חדורת כנות עם אומץ-לב, אל ערכי-אנוש טרום-מבור ליים...

(במאמר מוסגר יאמר לבסוף כי „הניקוד החלקי“ שבו משופעת חוברת זו, בחלקי הפרווה שבה, עובר את המידה הדרושה להקלת הקריאה; הרי זו עזרה פורגנית מדי, ההופכת להיות בחינת מכשול לפני פיקח).

ג. ג.

באבייאר

שירת רוסייה, שעשרות שנים היתה קרבן טראגי לחוקידידו של השלטון הסובייטי, לדוגמאותיו הקישחת ולצחיחותו הרוחנית, דומה כי אכן היתה בה מידת חיות עזה מאד אם על אף כל אלה יש בה כדי להנץ, לעין תבל כולה, ניצנים רעננים ולוקחי-לב כעין מה שהזדמן לנו לראות, מפרק לפרק, במס-פר השנים האחרונות. אחד הניצנים האלה הוא יבגני יבטושנקו, בן ה-28, שבארצו עשה לו שם מעת שהודיעונו העתונים על שירו „באבייאר“, שבספטמבר אשתקד נד-פס (אמנם כן!) ב„ליטראטורנדיה גאזטה“ אף גרר אחריו בכתיבת סובייטים ויכוח גלוי, ואם גם חטוף, על האנטישמיות ותול-דוניה בברית-המועצות.

מאמרי-הלואי המעניין שמביא מר בן-שושן במחברת הקטנה שלפנינו, השיר „באבי יאר“ עצמו (במקורו ובתרגומו העברי, זה לעומת זה), מביא לנו, במרוכז, פרטים מאלפים לא רק על קבורת-ההמונים של יהודי קיוב, טכוחי הנאצים, בגיא באבייאר, לא רק על ה„ניואנסים“ והתהפוכות שחלו בעמדתו הרשמית של השלטון הסובייטי כלפי אסוגם של נתיניו היהודים וכלפי ייחודם התרבותי, אלא גם על כלל שירתו של הצעיר ה„נחשב נציגו הבולט ביותר של דור-הנעורים בשירה הסובייטית, וסביבו ניטשו ויכוחים ספרותיים רבים“.

יבטושנקו, יליד סיביריה המזרחית, מפרסם משיריו מגיל 16, ומאז שנת 1956 כבר הוציא המישה קבצי שירים. סארנוב, המדבר בנימה של בקורת, ואולי גם של קנאה, על הצלחתו המהירה של יבטושנקו בקהל הסידי-השירה ברוסיה, מתרץ אותה בכך שהמשורר „מספק צורך רווח של הקורא, המבקש שירים שגיבורם הלירי יהיה אדם שאינו גודר עצמו מפני אותם החיים שהקורא חי בהם“, עצם השירים, שעליהם מספר לנו מר בן-שושן

• שלמה אבן-שושן: באבייאר, השיר והשר; הוצאת „קריית ספר“, ירושלים, תשכ"ב;

48 עמ'.